

Datum van inontvangstneming : 14/04/2015

Zaak C-117/15

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

9 maart 2015

Verwijzende rechter:

Landgericht Köln (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

20 februari 2015

Appellante en verweester:

Reha Training Gesellschaft für Sport- und Unfallrehabilitation mbH

Geïntimeerde en verzoekster:

Gesellschaft für musikalische Aufführungs- und mechanische Vervielfältigungsrechte (GEMA)

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Recht op vergoeding voor de mededeling aan het publiek van televisie-uitzendingen in een revalidatiecentrum

Voorwerp en rechtsgrondslag van het prejudiciële verzoek

Uitlegging van het recht van de Unie, artikel 267 VWEU

Prejudiciële vragen

1. Wordt de vraag of er sprake is van een mededeling aan het publiek in de zin van artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29 en/of in de zin van artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 steeds beoordeeld volgens dezelfde criteria, namelijk dat

- een gebruiker met volledige kennis van de gevolgen van zijn gedrag handelt om derden toegang tot het beschermde werk te verlenen die deze zonder zijn tussenkomst niet hadden gehad,
 - onder „publiek” een onbepaald aantal potentiële ontvangers wordt verstaan en dit verder moet bestaan uit een vrij groot aantal personen, waarbij er sprake is van „onbepaaldheid” wanneer het gaat om „personen in het algemeen” en dus niet om personen die tot een private groep behoren, en met „een vrij groot aantal personen” wordt bedoeld dat een zekere de-minimisdrempel moet worden overschreden, en een te klein of zelfs onbeduidend aantal personen dus niet voldoet aan het criterium, waarbij het in dit verband niet enkel relevant is hoeveel personen tegelijk toegang hebben tot hetzelfde werk, maar ook hoeveel personen er opeenvolgend toegang toe hebben;
 - het werk wordt medegedeeld aan een nieuw publiek, dit wil zeggen aan een publiek waarmee de auteur van het werk geen rekening heeft gehouden wanneer hij toestemming heeft verleend voor het gebruik ervan via de mededeling aan het publiek, tenzij de latere mededeling gebeurt volgens een specifieke technische werkwijze die verschilt van de werkwijze voor de oorspronkelijke mededeling en
 - het niet onbelangrijk is of de betrokken gebruikshandeling een winst oogmerk heeft, en of het publiek ontvankelijk is voor deze mededeling en deze niet louter toevallig „opvangt”, waarbij dit geen dwingende voorwaarde is voor een mededeling aan het publiek?
2. Moet in gevallen zoals in het hoofdgeding, waarin de exploitant van een revalidatiecentrum in zijn ruimtes televisietoestellen installeert, daarnaar een zendsignaal doorgeeft en er zo voor zorgt dat de televisie-uitzendingen kunnen worden bekeken, de vraag of er sprake is van een mededeling aan het publiek worden beoordeeld op grond van het begrip „mededeling aan het publiek” van artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29 of van artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115, wanneer met de televisie-uitzendingen die kunnen worden bekeken de auteursrechten en de naburige rechten van een groot aantal betrokkenen, in het bijzonder componisten, tekstschrijvers en muziekuitgevers, maar ook uitvoerende kunstenaars, producenten van fonogrammen en auteurs van literaire werken en hun uitgeverijen worden getroffen?
3. Is er in gevallen zoals in het hoofdgeding, waarin de exploitant van een revalidatiecentrum in zijn ruimtes televisietoestellen installeert, daarnaar een zendsignaal doorgeeft en er zo voor zorgt dat de televisie-uitzendingen kunnen worden bekeken, sprake van een „mededeling aan het publiek” overeenkomstig artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29 of overeenkomstig artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115?

4. Wanneer voor gevallen zoals in het hoofdgeding wordt bevestigd dat er sprake is van een mededeling aan het publiek in die zin: Handhaaft het Hof zijn rechtspraak dat er in het geval van mededeling van beschermde fonogrammen in het kader van radio-uitzendingen voor patiënten in een tandartspraktijk (zie arrest SCF van 15 maart 2012, C-135/10, EU:C:2012:140) of soortgelijke inrichtingen geen sprake is van een mededeling aan het publiek?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij, inzonderheid artikel 3

Richtlijn 2006/115/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende het verhuurrecht, het uitleenrecht en bepaalde naburige rechten op het gebied van intellectuele eigendom, inzonderheid artikel 8

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Duitse wet betreffende het auteursrecht en naburige rechten; hierna: „Urheberrechtsgesetz – UrhG”), inzonderheid § 15

Gesetz zur Regelung des Urheberrechts in der Informationsgesellschaft (Duitse wet tot regeling van het auteursrecht in de informatiemaatschappij) van 10 september 2003

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure in het hoofdgeding

- 1 Verzoekster is de enige beheersmaatschappij voor rechten op muzikale uitvoeringen en mechanische reproducties in Duitsland. Zij beheert via machtigingsovereenkomsten met componisten, tekstschrijvers en muziekuitgevers en via wederkerigheidsovereenkomsten met buitenlandse maatschappijen voor collectieve belangenbehartiging een wereldwijd repertoire. Op grond van omvangrijke machtigingen doet zij alle aanspraken op vergoeding gelden die aan binnenlandse maatschappijen voor collectieve belangenbehartiging in beheer zijn overgedragen.
- 2 Verweerster exploiteert een revalidatiecentrum. Haar bedrijfsruimtes omvatten ook twee recreatieruimtes en een trainingsruimte, waarin verweerster van 1 juni 2012 tot en met 30 juni 2013 televisie-uitzendingen uitzond op daar geïnstalleerde televisietoestellen, die konden worden bekeken door wie zich daar bevond. Deze personen zijn (hoofdzakelijk) patiënten die naar het revalidatiecentrum komen om te worden behandeld.

- 3 Verweerster heeft niet getracht om van verzoekster toestemming te krijgen om de televisie-uitzendingen met inbegrip van de daarin vervatte mededelingen van muziek en woord uit te zenden. Verzoekster bracht voor de mededeling aan het publiek van televisie-uitzendingen een totaalbedrag van 481,32 EUR in rekening, dat zij vordert als schadevergoeding.
- 4 De rechter in eerste aanleg heeft verweerster conform de vordering veroordeeld. Verweersters beroep strekt tot afwijzing van de vordering.

Voornaamste argumenten van partijen in het hoofdgeding

- 5 Volgens verzoekster is er sprake van een mededeling aan het publiek in de zin van artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29 doordat televisie-uitzendingen kunnen worden bekeken in verweersters ruimtes via de televisietoestellen die zij heeft geïnstalleerd.
- 6 Verweerster stelt, onder verwijzing naar het arrest SCF (C-135/10, EU:C:2012:140), dat het kenmerk „publiek” ontbreekt.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 7 Of het beroep slaagt, hangt af van de uitlegging respectievelijk de toepasselijkheid van het begrip „mededeling aan het publiek” van artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29 en van artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115. De Kammer komt namelijk bij de toepassing van de criteria voor een „mededeling aan het publiek”, zoals die blijken uit de bestaande rechtspraak van het Hof, tot een verschillend resultaat, naargelang van de richtlijn waarop zij zich baseert. In het onderhavige geding zijn echter beide richtlijnen relevant.
- 8 Volgens vaste rechtspraak van het Hof (onder meer samengevat in het arrest Football Association Premier League e.a., C-403/08 en C-429/08, EU:C:2011:631, punt 185 e.v.) moet dan voor de betekenis en de draagwijdte van dit begrip rekening worden gehouden met de door die richtlijn nagestreefde doelstellingen en met de context van de uit te leggen bepaling. Daarbij moet om te beginnen, vanwege de belangrijkste doelstelling van richtlijn 2001/29, die erin bestaat een hoog beschermingsniveau voor auteurs te verwezenlijken, zodat zij met name bij een mededeling aan het publiek een passende beloning voor het gebruik van hun werk kunnen ontvangen, bij het begrip „mededeling aan het publiek” worden uitgegaan van een ruime betekenis. Aangezien deze richtlijn overeenkomstig overweging 20 ervan is gebaseerd op beginselen en voorschriften die reeds zijn vastgelegd in de op het gebied van de intellectuele eigendom geldende richtlijnen, zoals richtlijn 92/100 die door richtlijn 2006/115 is gecodificeerd, moeten – gelet op de eisen inzake eenheid en samenhang van de rechtsorde van de Unie, de in al die richtlijnen gebruikte begrippen dezelfde betekenis hebben, tenzij de Uniewetgever in een specifieke wetgevende context

een andere wil kenbaar heeft gemaakt (zie arrest Football Association Premier League e.a., punt 187 e.v.).

- 9 Met betrekking tot artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29 oordeelt de Kammer dat er in het hoofdgeding sprake is van een mededeling aan het publiek overeenkomstig de vier in vraag 1 vermelde criteria, die het Hof heeft geformuleerd:
- 10 Aangaande het eerste criterium: Niet betwist wordt dat verweerster bewust en doelgericht de televisietoestellen voor haar patiënten heeft geïnstalleerd en het zendsignaal naar de toestellen heeft geleid, zodat de personen die zich in haar ruimtes bevinden de televisie-uitzendingen kunnen bekijken (zie arresten SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764, punt 42; Football Association Premier League e.a., punt 195; SCF, punt 82, en Phonographic Performance [Ireland], C-162/10, EU:C:2012:141, punt 31).
- 11 Aangaande het tweede criterium: De verdere voorwaarde voor het begrip „publiek”, dat daarvan enkel sprake is wanneer werken voor „personen in het algemeen” toegankelijk worden gemaakt, en het publiek verder uit „een vrij groot aantal personen” bestaat, is ook vervuld.
- 12 Voor de vraag of sprake is van een onbepaald aantal kijkers, is niet relevant hoeveel personen in werkelijkheid kijken naar de beschermde werken, maar is doorslaggevend dat potentieel een onbepaald aantal personen de mededeling van de werken kunnen bekijken (zie arrest SGAE, punt 37 e.v., en arrest ITV Broadcasting e.a., C-607/11, EU:C:2013:147, punt 32), waarbij het dienaangaande met name van belang is te weten hoeveel personen (potentieel) tegelijk en achtereenvolgens tot hetzelfde werk toegang hebben (zie arresten SGAE, punt 39; ITV Broadcasting e.a., punt 33, en SCF, punt 87). Daarbij is een globale benadering noodzakelijk, waarbij voor de mededeling in hotels niet alleen rekening moet worden gehouden met klanten die in de kamers van de hotelinrichting logeren, de enigen die in de prejudiciële vragen uitdrukkelijk worden genoemd, maar ook met klanten die in elke andere ruimte van deze inrichting aanwezig zijn en naar een aldaar geplaatst televisietoestel kunnen kijken. Verder moet ook in aanmerking worden genomen dat de klanten van een dergelijke zaak elkaar gewoonlijk snel opvolgen (zie arrest SGAE, punt 38).
- 13 In de onderhavige zaak bevindt zich een groot aantal personen in het revalidatiecentrum. Dit blijkt reeds uit het feit dat er alleen al in twee wachtkamers, waarvan één op de derde en één op de vierde etage, en in trainingsruimte drie televisietoestellen werden geplaatst. Dit impliceert dat er minstens nog twee andere trainingsruimtes zijn. Bovendien gaat de Kammer ervan uit dat andere ruimtes, zoals spreekkamers en ruimtes voor de meest diverse toepassingen die mogelijk zijn in het kader van een revalidatie, beschikbaar zijn in het revalidatiecentrum dat verweerster exploiteert. Verder moet er rekening mee worden gehouden dat de samenstelling van de „groep” patiënten voortdurend

verandert en de patiënten elkaar nog duidelijk sneller opvolgen dan bijvoorbeeld hotelgasten. De patiënten komen aan voor hun afspraak voor de behandeling, en zijn dus tegelijk ter plaatse met de patiënten die al wachten, de patiënten die al behandeld worden en de patiënten van wie de behandeling reeds is afgelopen en die eventueel nog wachten op een gesprek nadien, een nieuwe afspraak willen maken of zich klaarmaken om te vertrekken. Daarbij komen nog personen die de patiënten vergezellen.

- 14 Voorts betreft het ook geen gesloten kring, dus geen „private groep” respectievelijk een „tot specifieke individuen beperkte” groep in de zin van de formulering van de door het Hof geconsulteerde WIPO-woordenlijst (zie in dat opzicht bijvoorbeeld arrest SCF, punt 85). Iedereen kan immers in beginsel patiënt worden bij verweerster; hij moet eventueel een afspraak maken, wanneer zelfs geen spontaan bezoek voor de behandeling mogelijk is. Deze situatie is volledig vergelijkbaar met de gasten van een hotel, de bezoekers van een horecagelegenheid en de patiënten van een kuurinrichting. Ook hier is het telkens zo dat ieder in beginsel toegang kan krijgen, maar dat hij zich als hotelgast in het hotel moet aanmelden en een kamer moet boeken, hij als bezoeker van een horecagelegenheid deze doelgericht moet opzoeken om van het aanbod ervan gebruik te maken en als patiënt van een kuurinrichting de desbetreffende behandeling met accommodatie moet boeken. In deze omstandigheden heeft het Hof de gasten van een hotel (zie arresten SGAE, en Phonographic Performance [Ireland]), de bezoekers van een horecagelegenheid (arrest Football Association Premier League e.a.) en de patiënten van een kuurinrichting (arrest OSA, C-351/12, EU:C:2014:110) als „personen in het algemeen” beschouwd.
- 15 Aangaande het derde criterium: Het betreft ook een „nieuw” publiek. De patiënten die verweersters revalidatiecentrum bezoeken, bevonden zich weliswaar binnen het ontvangstgebied van het signaal dat de televisie-uitzendingen doorgaf, maar konden enkel door de opzettelijke handeling van verweerster de televisie-uitzendingen en alle daarin vervatte werken bekijken en beluisteren.
- 16 Aangaande het vierde criterium: Het verlenen van toegang tot de werken in de televisie-uitzendingen die verweerster haar patiënten ter beschikking stelde, had ten slotte ook een winstoogmerk. De patiënten waren inzonderheid ontvankelijk en werden niet slechts toevallig „bereikt”. Verweersters handeling, waarbij zij haar patiënten toegang tot de uitgezonden werken heeft verleend, is een louter commerciële beslissing. Deze maatregel strekt ertoe de wachttijd voor de patiënten in de wachtkamers aangenamer te maken en subjectief te verkorten. Het effect is vergelijkbaar met tijdschriften die „traditioneel” in wachtkamers worden gelegd. Dit geldt ook wanneer televisie-uitzendingen in de trainingsruimte kunnen worden bekeken. Met de doorgifte van de werken in de trainingsruimte beoogt verweerster de revalidatietraining in de trainingsruimte voor de patiënten aangenamer te maken. Daarvoor bestaat geen medische reden. Toch heeft verweerster de kosten gemaakt voor de aanschaf en het onderhoud van de televisietoestellen en voor een televisieaansluiting. Dit strookt dus met het oordeel

dat het Hof (zie de hierboven aangehaalde rechtspraak) reeds heeft gevelde over hotels en horecagelegenheden, dat het een extra dienst is, die een invloed heeft op de standing van het revalidatiecentrum en bovendien meer patiënten kan aantrekken, die geïnteresseerd zijn in deze extra dienst, die andere revalidatiecentra misschien niet op vergelijkbare wijze aanbieden.

- 17 De Kammer gaat er verder van uit dat dezelfde vier criteria gelden voor de beoordeling van de vraag of sprake is van een mededeling aan het publiek in de zin van artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115 (zie arresten SCF, en Phonographic Performance [Ireland]).
- 18 Volgens de Kammer staat het arrest SCF er echter aan in de weg dat in het hoofdgeding in die zin wordt geoordeeld. In het voornoemde geval heeft het Hof geoordeeld dat het begrip „mededeling aan het publiek” van artikel 8, lid 2, van 92/100 (thans richtlijn 2006/115) ten grondslag ligt aan de vraag of de kosteloze uitzending van fonogrammen voor patiënten in een tandartspraktijk een „mededeling aan het publiek” vormt. Het Hof heeft in de beslissing ter beoordeling van het begrip „mededeling aan het publiek” van artikel 8, lid 2, van richtlijn 92/100 wel dezelfde criteria uit zijn rechtspraak inzake artikel 3 van richtlijn 2001/29 vermeld.
- 19 a) Het heeft evenwel geoordeeld dat het bij patiënten in een tandartspraktijk niet gaat om „personen in het algemeen”, aangezien andere personen in beginsel geen toegang hebben tot de zorgverlening van deze tandarts.
- 20 Dit geldt echter niet volgens de criteria die worden vermeld inzake artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29, zoals reeds uiteengezet voor verweersters patiënten. In beginsel heeft iedereen toegang tot de tandarts en zijn ruimtes. Hij moet zich enkel daarheen begeven, en wordt na een zekere wachttijd – of als zogenoemde pijnpatiënt bij twijfel meteen – behandeld, of moet een afspraak maken, en hij krijgt al toegang tot de ruimtes en tot de daar mogelijk meegedeelde auteursrechtelijk beschermde werken. De Kammer beschouwt de patiënten niet als een „private groep”; de patiënten zullen elkaar vaak niet kennen en al helemaal niet op één of andere manier afspreken voor het tandartsbezoek. Ook volgen de patiënten elkaar in de regel snel op.
- 21 Indien dit – net zoals het Hof in het arrest SCF – evenwel anders wordt gezien, dan moet er ook in het hoofdgeding niet worden van uitgegaan dat het gaat om personen in het algemeen. Ook verweersters patiënten zouden dan immers moeten worden beschouwd als „private groep”, aangezien andere personen in beginsel geen toegang hebben tot verweersters zorgverlening (zie arrest SCF, punt 95).
- 22 b) In het arrest SCF heeft het Hof verder geoordeeld dat het om een vrij beperkt en zelfs onbeduidend aantal personen gaat, aangezien de kring van personen die tegelijk in de praktijk van een tandarts aanwezig zijn, doorgaans zeer beperkt is.

- 23 Zoals reeds uiteengezet voor verweerster, lijkt deze beoordeling evenwel omstreden. Patiënten volgen elkaar regelmatig in hoog tempo op, waardoor over het geheel genomen een aanzienlijk aantal personen de werken kan bekijken. Er is geen duidelijk zichtbaar onderscheid in het bijzonder met hotelgasten en bezoekers van horecagelegenheden.
- 24 Zou voor het onderhavige geval toch deze maatstaf worden gehanteerd, dan zou ook de kring van verweersters patiënten als beperkt moeten worden beschouwd, zodat ook deze omstandigheid in de weg zou kunnen staan aan het kenmerk „publiek”.

c) Ook de laatste overweging die er volgens het Gerecht in het arrest SCF aan in de weg staat dat sprake is van een mededeling aan het publiek, dat de normale kring van patiënten van een tandarts niet ontvankelijk is voor de uitzending van muziek in de ruimtes van de tandarts, aangezien zij deze toevallig en buiten hun wil horen, zou in het onderhavige geval in de weg staan aan een mededeling aan het publiek. Ook verweersters patiënten bekijken de televisie-uitzendingen in de wachtkamers en trainingsruimtes immers zonder dat zij dit wensen of kiezen; het is eerder verweerster die kiest.

Ook deze indeling in het arrest SCF stemt evenwel mogelijk niet overeen met de overige rechtspraak van het Hof. Bij het verlenen van toegang tot radio- en televisie-uitzendingen kan immers niet worden aangenomen dat het kan afhangen van de wensen van de patiënten welke werken aan hen worden meegedeeld. Het Hof heeft dit in zijn beslissingen over hotels, horecagelegenheden en kuurinrichtingen ook niet als criterium gebruikt. Dit geldt in het bijzonder ook voor het door dezelfde kamer van het Hof op dezelfde dag gewezen arrest *Phonographic Performance [Ireland]*, eveneens met betrekking tot artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115. Het is eigen aan radio- en televisie-uitzendingen dat de desbetreffende omroeporganisatie het tijdstip en de volgorde van de uitgezonden werken bepaalt, en niet diegene die de uitgezonden werken beluistert of bekijkt. Veeleer is ook hier doorslaggevend dat de tandarts de muziekwerken niet zonder doel uitzendt. Hij beoogt daarmee veeleer een betere sfeer in zijn praktijk, in het bijzonder in de behandelingsruimte. En juist ook voor een tandartsbezoek, dat een aanzienlijk deel van de patiënten als weinig aangenaam kan ervaren, kan de tevredenheid over de behandeling toenemen door elke verbetering in de sfeer van de behandeling. Bijgevolg kan het uitzenden van de werken de patiënten binden en eventueel meer patiënten aantrekken en zo de rentabiliteit van de tandartspraktijk verhogen. Het heeft dus een commercieel doel.

- 25 In de onderhavige zaak zijn (enkel) licentievergoedingen aan de orde, en wel tegelijk zowel voor auteurs, van wie de rechten worden bepaald overeenkomstig artikel 3 van richtlijn 2001/29, als voor houders van naburige rechten, in het bijzonder uitvoerende kunstenaars en producenten van fonogrammen, van wie de rechten worden bepaald overeenkomstig artikel 8, lid 2, van richtlijn 2006/115.

- 26 De vraag om het begrip mededeling aan het publiek van richtlijn 2001/29 enerzijds, en richtlijn 2006/115 anderzijds, te onderscheiden, is door het Hof tot nu toe voor zover bekend nog niet opgehelderd. Veeleer heeft het Hof met betrekking tot het bezwaar dat de mededeling van radio- en televisie-uitzendingen in een kuurinrichting dezelfde kenmerken heeft als een mededeling van beschermde werken die wordt verricht door een tandarts in zijn tandartspraktijk, in het arrest OSA (punten 34 en 35) vastgesteld dat kan worden volstaan met op te merken dat de aan het arrest SCF ontleende beginselen niet relevant zijn, aangezien het arrest SCF geen betrekking heeft op het in artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29 bedoelde auteursrecht, maar op een aan uitvoerende kunstenaars en producenten van fonogrammen toekomend recht van vergoedende aard, dat is neergelegd in artikel 8, lid 2, van richtlijn 92/100.
- 27 De Kammer wijst erop dat het onderhavige geval van belang is voor een aanzienlijk aantal vergelijkbare gevallen.